

II Başarılı Olmanın Şartları

(Geçen sayıdan devam)

Ord.Prof.Dr. A. Fuad BAŞGİL

Bir iki tekrardan sonra, bu tiksindirici hareket onlarda bir alışkanlık halini alır. Etrafımızdakilerden görerek bir iki sigara içerir. Biraz sonra arkadaşlık gayreti ile bir iki daha... derken sigara içme alışkanlığına sapsanır kalırsınız. İçki, kumar, yalancılık, havailik... gibi belâli alışkanlıklar da hep öyle başlar. Ve iptila denilen felâketle biter. İçgüdüler gibi, alışkanlıkların da psikolojik mekanizması birkaç refleksin birleşik bir halde ve herhangi bir mülâhaza ve ihtiyaca sevgiyle harekete geçmesi esasına dayanır. Yalnız, tekrar dikkati çekelim ki alışkanlıklardaki ihtiyaç ve eğilim çok kere hiç yoktan ve yapay olarak meydana çıkarılır ki, bu noktada alışkanlıklar içgüdülerden tamamiyle ayrılır. Benlikler genellikle varlığın, hakiki ve ferden bir ihtiyaç ve eğilimini ifade ettiği halde; alışkanlıklar birer görenek halinde taklit ile, bazen de düşünce ürünü olarak başlar. Ve git gide birer ihtiyaç halini alır. Alışkın olmayan için sigara, içki, kumar asla ihtiyaç ifade etmez. Fakat bir defa alışınca bunlar, ekmeğe ve suya olan ihtiyaç kadar dayanılması güç birer ihtiyaç şekline girer. Özellikle, içgüdülerin başlangıcı doğuş, alışkanlıklarınki ise, tekrar eden hareketler sensinin ilk hareketidir. Ve önemli olan da bu ilk harekettir. İnsan sigaraya ilk sigaradan, içkiye ilk kadehten başlar. Bunun içindir ki, içgüdüleri değiştirmek veya düzeltmek, belki imkânsiz değildir. Amma muhakkak ki, çok güçtür. Normal bir anneden çocuk sevgisi ve şefkati sili-nemez. Kedi, fare tutmaktan vazgeçirilemez. Buna mukabil alışkanlıklarımızı değiştirmek, sağlam bir nefis terbiyesinin rehberliği ile bunları yönlendirmek ve idare etmek, özellikle başlangıçta kötü alışkanlıklarımızı baş-layıp sapsanmamak daima elimizdedir. Gerçi "alışmış kudurmuştan beterdir"; ama, kötü alışkanlıklara sapsanıp da kudurmuş bir hal almaktansa, iyiliğe ve başarıya götüren iyi alışkanlıklar elde etmemiz daima mümkündür... Mümkün olduğu içindir ki, okulun ve genellikle terbiyecilerin başta gelen görevi, ellerinde tuttukları gençlerde, başarı ve mutluluğa ulaştırıcı iyi alışkanlıklar oluşturmak ve onları kötü alışkanlıklardan korumaktır.

Telkinli hareketler: Bilinçli bentliğimizin dışından meydana gelen hareketlerden nihayet bir kısmı da telkin altında yaptığımız hareketlerdir. Dikkat edersek, bunlar da içgüdüler ve alışkanlıklar gibi bizden ortaya çıkmakla beraber, gerçekten bizim değildir.

Telkin, bize herhangi bir şey hakkında bir fikir vermek ve bu sayede güvenimizi kazanarak bizi bir ha-

rekete geçirmek için maruz bırakıldığımız, söz veya fiil şeklindeki etkilemeye denir. Bu etki, yıllık yolda olabildiği gibi, kötülük yolunda da olabilir. Ve maalesef bu yoldaki telkinler, özellikle gençler için daha etkilidir. Kötü bir arkadaşın, sözleri veya hareketleri ile, üzerimizde yaptığı etkiyi, en iyi söz ve nasihat yapamaz.

Görülüyor ki, varlığımız birçok hareket ve faaliyetin yayılma merkezidir. Bu hareketlerden bir kısmı, büyüme ve gelişme gibi sırf doğaldır. Bir kısmı da organik ve otomatik şekilde hayvanidir. Bizden meydana gelmeleri itibarıyla bizim gibi görünen bu hareket ve faaliyetler, gerçekte bizim olmaktan uzaktır. Çünkü bizim irade ve bilincimizin eseri değildirler.

Bilinçli hareketlerimiz ve irade: Fakat, bu doğal ve hayvani hareketlerden başka, bir kısım faaliyetlerimiz daha var ki, işte bunlar gerçekten bizimdir ve bizim insanî varlığımızı ifade eder ve bentliğimizin öz malıdır. Bilinçli dediğimiz bu faaliyetler, bilincimizin nurdan ışığı altında akıl ölçüğü ile iyice ölçüp tartıktan sonra, karar vererek yaptığımız hareketlerdir. (irade) dediğimiz ruhi meleke ve manevî enerji de budur. Yani, içimizin karar verip yapma ve uygulama alanına çıkarma gücüdür.

Fikri, bir örnek ile aydınlatalım: Okuyucum! Farzet ki, bir öğle üstü fakülteden yemeğe diye çıkmışsın. Yemekten sonra kütüphaneye girmek üzere, önünden geçtiğin ve yabancı olmadığın bir kahvede birkaç arkadaşını tavla başında görüyorsun. Sana hep birden kollarını kaldırıp gel... gel diyerek işaret ediyorlar... ilk anda canın atıyor, adımların gerilemeye başlıyor... Kahvenin şamatalı havasını, tavla pullarının şakırtısı, gençliğin şakrak kahkahası seni sanki zincirleyip çekiyor... Bu davet, bu düşünce ve bu telkinin, hatta belki de sende var olan kahve ve tavla alışkanlığının sürükleyici gücüne dayanamayarak, kütüphaneye gitmekten hemen vazgeçmek üzeresin... Derken, beyninde şimşek hızıyla bir değerlendirme geçiyor. Ve anı, kesin bir kararla kütüphaneye gitmeliyim diyor ve yürüyorsun. İşte genç okuyucum, bu kararınla sen iyilik ve başarı yolunda aklını ve iradeni kullandın. Telkin ve alışkanlığın otomatik sürükleyişine karşı iradenle direnip dayandın.

(Devam edecek)